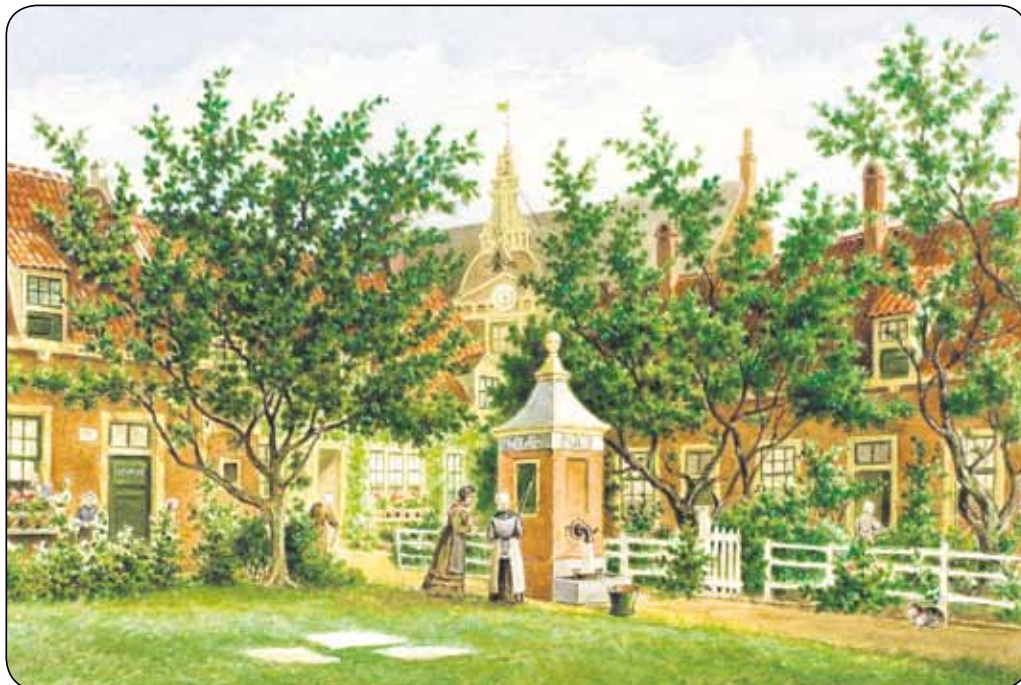


## Eenmaal herrezen: het hofje der Twaalf Apostelen

Sommige hofjes worden niet genoemd naar hun stichter. Eén ervan is het verdwenen hofje van Oud-Alkemade, ook bekend als het hofje der Twaalf Apostelen. In 1538 werden in de Barrevoetesteeg twaalf huisjes voor R.K.-vrouwen ouder dan vijftig jaar gebouwd. Financiers waren burgemeester Nicolaes van Huessen en zijn echtgenote Machteld van Paenderen.

De historici tasten in het duister over de achtergrond van de naam Oud-Alkemade. 'Was Nicolaas van Huessen misschien Heer van Oud-Alkemade, of heeft hij 't gesticht, een Alkemade 't herbouwd of rijk begiftigd?', schrijft chroniqueur Jacobus Craandijk in 1904. Ook is onduidelijk wanneer het hofje precies is gesticht. In het oude hofje waren de beeltenissen van de twaalf apostelen op de deuren van de woningen geschilderd. Toen die deuren door ouderdom vergaan waren, werden de namen op nieuwe deuren geschilderd (zie hiernaast op de aquarel). In 1880 stelde de gemeenteraad, die de steeg wilde verbreden tot straat, een ruil voor. Dus kreeg het Rooms-Katholieke Parochiale Armenbestuur, dat het hofje in 1877 na de dood van de laatste eigenaar (de familie Schiefbaan uit Den Haag) van de bisschop van Haarlem had verkregen, een stuk grond aan de Gedempte Voldersgracht. Niet lang daarna verdween het schilderachtige hofje met zijn huisjes, bleekveld, hekjes en pomp. Twaalf nieuwe woningen



• Een aquarel van Pieter van Looy (1823-1885)

verrezen op de Gedempte Voldersgracht 21. Boven de deur van iedere woning werd in een medaillon de kop van een apostel

aangebracht. Dit hofje was een veel minder lang leven beschoren. In 1966 verhuisden de twaalf bewoners naar zorgcentrum Sint Jacob in de Hout en niet omdat er gerenoveerd moest worden. Niet veel later was het definitief gedaan met het hofje met de twee namen. Het maakte plaats voor de openbare bibliotheek. Eenmaal herrezen, tweemaal afgebroken.

(op pag. 6 nog twee foto's van dit verdwenen hofje)

## 'Jij een ambtsketen, ik een zoen'

De Kerstman weet alles! Van het plan van het pas opgerichte Zilver-smidsgilde én ook van de eerste kerstsamenzang in Haarlem...

De bindende factor in deze is goudsmid Marijke Mul uit de Gierstraat, die de bewoners van het Proveniershof een zeven meter lange kerstboom schonk. Die werd op 7 december door de bewoners ingewijd met glühwein, warme hapjes en gezang. Diva Marianne nam het voortouw en zette 'O, denneboom' in. Daarna zweefden ook nog engeltjes door het luchtruim, dat door hevige rukwinden nogal vibreerde. Gelukkig zat de kerstboom goed verankerd. O ja, of de kerstman het nieuwe ambtsketen had meegenomen moet u maar aan Marijke vragen...



• Goudsmid Marijke Mul met vrijpostige kerstman (met dank aan Feestartikelen Monnikendam)

## Vertelpaviljoen in de winter



Op zondag 29 januari is vertelster Ester Kornalijnslijper te gast met twee verhalen van Alice Walker. Live muziek op de renaissance luit van Anneke van Tongeren. Op zondag 26 februari is verteller Dick Kortekaas te gast met een luchtig en indringend verhaal. Muziek op de harp van Yolante Cornelisse. Inloop vanaf 14.00 uur in het Frans Loenenhofje, Witte Herenstraat 24. Vrijwillige bijdrage. Na aanvang geen toegang.

## Opzetbiscuitjes op Pieck Parade

De Anton Pieck Parade een feestje voor de stad: voor heel veel Haarlemmers en bezoekers van buiten de stad hoort daar een rondje door het hofje Inden Groenen Tuin bij.

Voor een groepje hofbewoonsters, dat zich voor de gelegenheid in kledij van rond 1900 heeft gestoken, is het een piekdag. Nog nooit zijn ze zo vaak gekiekt. Kleine toneelstukjes spelen zich voor en achter de ramen af. Een hofdame maakt binnen een puzzel, een tweede wordt in een huisje niet digitaal maar op doek vereeuwigd door Joke Kokkelkoren, een derde schenkt buiten thee en deelt opzetbiscuitjes uit en een vierde vertelt geïnteresseerde bezoekers over het hofleven van toen. In haar woorden: 'Vooral tegenover kinderen is het lastig uit te leggen dat je hier niet met mannen mag samenwonen,



en dat het heel lang zelfs niet was toegestaan om logés te hebben. Het is niet meer van deze tijd, roepen de ouders dan. En dat is juist de grap, dat is het ook niet meer.'



middels is de stichting door de belastingdienst aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI-status), waardoor in geval van schenkingen hierover geen belastingen zullen worden geheven. Op rekeningnummer 14.51.11.369. t.n.v. stichting de Hofjeskrant, Haarlem kunt u uw gift kwijt. Breed gedragen betekent inhoudelijk dat het streven is om alle hofjes in woord en beeld te brengen.

*Willem Brand*



# Haarlemse huismeesters in Amersfoorts hofje

Dertig huismeesters uit heel Nederland ontmoetten elkaar eind september in het hofje De Armen de Poth. Met een ruime vertegenwoordiging uit Haarlem waaronder schrijver Rie Neehus (Frans Loenenhofje) en fotograaf Charlotte Schreuder (hofje Codde en Van Beresteyn).

Het was, zoals bijna traditioneel, een stralende dag. De enige die daar niet zo blij mee kon zijn was mevrouw I.M. Geertsema, voorzitter van de Nederlandse Tuinenstichting, die voor haar presentatie schitterende foto's had geselecteerd. Maar omdat er veel zonlicht de zaal binnendrong, kwamen de kleuren niet volledig tot hun recht. Wat niet wegnam dat de aanwezigen veel hebben opgestoken over de Nederlandse tuinbouw en de verschillende trends in kleuren en beplanting. Erna kregen we een rondleiding door het hofje en het uit drie delen bestaande Hoofdgebouw, met als hoogtepunten de ruim honderd jaar

geleden fraai gerestaureerde St. Rochuskapel, en de bakkerij waar tot 1975 nog de broden werden gebakken die wekelijks aan de bewoners werden uitgedeeld.



• Het Feithenhofje uit 1740

(foto Jan Willemink)

## Haarlemse regenten op pad

Jaarlijks organiseert het Landelijk Hofjesberaad voor regenten van aangesloten hofjes twee bijeenkomsten. Daar wordt natuurlijk meteen een bezichtiging aan gekoppeld.

Onderwerp in november was het huurbeleid en met name de mogelijkheid om de huur extra te verhogen door middel van een monumentale toeslag. In de meeste Haarlemse hofjes is overigens geen sprake van maximale huur. Goed om te horen vond regent Jan Willemink dat de eige-

naren van Rijksmonumenten (voorlopig) niet de verplichting krijgen opgelegd woningen te verhuren met een energielabel. 'We zijn niet verplicht energiebesparende werkzaamheden in de huisjes uit te laten voeren. Bij de meeste hofjes ontbreken daarvoor ook de financiële middelen.'

### Compleet op maat voor de institutionele markt

Perfect aansluiten op de behoeften van de patiënt en cliënt in de zorg. Voor de optimalisatie van de maaltijdvoorziening is Deli XL totaalleverancier, van verse en vers bereide producten tot en met advies over beleving, gemak en gastvrijheid. Dit is wat onze zorgklanten zo in ons waarderen.



Meer informatie:  
[www.delixl.nl](http://www.delixl.nl)

## Buurtjes op wandelpad

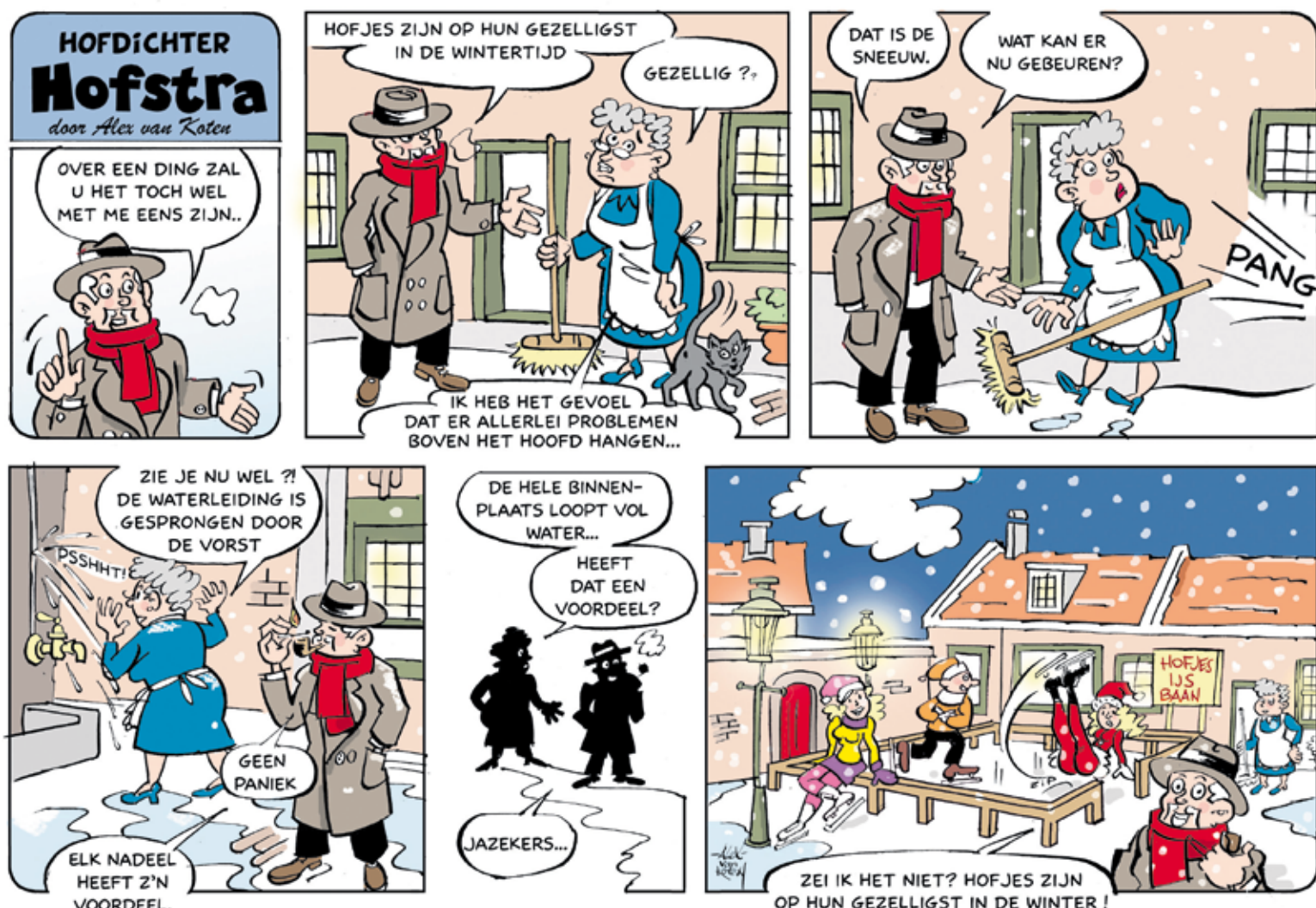
Dozen met taart en kannen met koffie werden aangevoerd naar een hoekje van de tuin van het Proveniershof, waar een twintigtal bewoners zich verzameld had. Het was een smakelijk begin van de 'Burendag' van het hof.

Oud-geschiedenisleraar Freek van Schie trakteerde op zijn beurt de bewoners op een historische wan-

deling door de Vijfhoek. Tegen het einde van de zestiende eeuw bood de buurt een opvang voor duizenden protestantse vluchtelingen uit de Zuidelijke Nederlanden. Daar vonden ze een plaats om te wonen en hun werk te doen: de textielnijver-



• Gids Freek van Schie voor het hofje van Guurtje de Waal Willemink



www.alexvankoten.nl



## Eeuwenoude hofjesmuur bereikbaar voor opknapbeurt

Drie eeuwen was de oude oostelijke buitenmuur van het hofje van Bakenes niet toegankelijk omdat er geen regeling van overpad was getroffen tussen het hofje en de bewoners van de aangrenzende woning aan de Bakenessergracht. De muur die in de tuin van de burens ligt, was niet of nauwelijks bereikbaar voor het plegen van onderhoud.

**B**ij inspectie blijkt de muur in slechte staat te verkeren. Omkruid tiert welig en bedekt stukken muur. Sporen van allerlei aanbouwsels zijn zichtbaar. Er hangen bijvoorbeeld nog beugels waaraan de verwarmingsbuizen van de firma Enschedé vastzaten. Op de begane grond van het huis aan de Bakenessergracht was lange tijd de brandweer van de firma gehuisvest. Regent Ok de Lange is in zijn nopjes. „Duidelijk is vastgelegd dat tegen de Oostmuur niets meer mag worden gebouwd. En als het hofje de muur wil laten restaureren, dan kunnen we er eindelijk goed bij via de tuin

van de buurman en een deur in de zeshoek in het steegje vanaf de Bakenessergracht. De oude deur die daar nu nog achter bakstenen verscholen gaat, zal door een nieuwe worden vervangen.” Maar ook buurman Loef is blij. Hij kan straks door die deur zijn tuin in en hij heeft er als het ware een stukje tuin bij doordat hij op de strook langs de Oostmuur gerust wat bloempotten mag zetten. Bovendien kijkt hij tegen een eeuwenoude muur aan die zal worden opgeknapt. De datum van renovatie van de muur is nog niet bekend, omdat de regenten eerst op zoek moeten naar fondsen.



• Buurman Anton Loef en regent Ok de Lange tekenen onder toezicht van notaris Edzo Huisman de overeenkomst



## De pompsteen terug in hofje

Dankzij twee oplettende bewoners van de flat Beresteyn aan de Lange Herenstraat werd het in 2011 jarige hofje Codde en Van Beresteijn begin december verrast met de gift van een 18de eeuwse pompsteen.

**I**n 1871 herrees het hofje van Codde, dat vanaf 1611 op het Klokhuisplein had gestaan, vlak naast het in 1684 gestichte hofje van Beresteyn. De bewoners van het hofje van Beresteyn waren maar wat jaloez op de moderne huisvesting van hun buurtjes.

Begin jaren 70 werden beide hofjes gesloopt. Een oplettende overbuurman haalde een aantal pompstenen uit het puin, zette ze in zijn tuin én vulde ze met


zand en bloemetjes. Toen dat huis een nieuwe koper kreeg en gestript werd, belandden de zes pompstenen opnieuw op straat.

Flatbewoner Louis Mathijssen redde een aantal van de pompstenen, die in elk huisje onder de pomp zaten, en bracht één ervan naar het hofje Codde en Van Beresteyn. Hulp bij het sjouwen van de circa 50 kilo zware stenen teil krijgt hij van technisch opzichter Jan Willems.

[ advertentie ]


### HOFJESCONFERENTIE





### Teylers Hofje

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teyler van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Viervant, die ook de Ovale Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wijds. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (023) 515 98 59 of kijk op [www.elanwonen.nl](http://www.elanwonen.nl).



Geef je leven zin.  
Blijf meedoen!



**D**at is de gedachte die het magazine 'DOOR' wilde overbrengen aan de lezer. 'DOOR' was een initiatief van het bestuur van het Hofje Codde en van Beresteyn. Met eigentijdse activiteiten vierde ze in 2011 haar 400-jarig jubileum en herdacht dat in 1611 de eerste bewoners in het Hofje van Codde kwamen wonen. Uit de nalatenschap van Pieter Janszoon Codde, kapelaan aan de Grote Bavo Kerk, werd een hofje gebouwd voor 'oude schamele vroukens'. Tot op de dag van vandaag hebben de opeenvolgende besturen gezorgd voor een dak boven het hoofd voor oudere alleenstaande vrouwen met een smalle beurs. In een zoektocht naar wegen om in deze moderne tijd inhoud te blijven geven aan de opdracht van de erf-laters, blijkt dat er onder ouderen eerder sprake is van sociale nood dan van financiële nood: de bestrijding van eenzaamheid en zin geven aan het leven zijn anno 2012 minstens zo belangrijk als huisvesting.

'DOOR' probeert mensen te inspireren om vooral dóór te blijven gaan na het bereiken van de pensioenleeftijd en een actieve rol te blijven spelen in de samenleving. Weg met de doemscenario's van de vergrijzing, helemaal geen zwart gat na de pensionering, integendeel de pensionering biedt juist nieuwe kansen om je droom te verwezenlijken. 'DOOR' staat vol inspirerende verhalen over mensen die hun hobby of passie vorm hebben gegeven en blij en positief een nieuwe weg zijn ingeslagen. Zoals Hanneke nu 70 jaar, die achttien jaar geleden nog een bloemenzaak startte, een initiatief dat nu heel succesvol is. Of Gerrit Jan die samen met 30 gepensioneerde maten als vrijwillig sluiswachter optreedt en een sluis met twee aansluitende bruggen bedient.

Van de ruim 2,5 miljoen 65-plussers voelt bijna 1 miljoen zich eenzaam én 200.000 daarvan zijn zelfs extreem eenzaam: zij krijgen maar één keer per maand bezoek! Maatschappelijk actief blijven, ook met vrijwilligerswerk, geeft het gevoel dat je nodig bent in deze wereld en dat is een mooi middel om vereenzaming tegen te gaan. Blijven meedoen is ook heel hard nodig om onze vergrijzende maatschappij betaalbaar te houden. De input van kennis en kunde van senioren levert een onmisbare bijdrage aan de samenleving. Tot 2030 zal het aantal mensen dat ouder is dan 65 jaar toenemen tot ongeveer vier miljoen. Dat is haast een kwart van de bevolking. Deze vergrijzing zien sommigen als een gevaar of zelfs een ramp, terwijl anderen spreken van een zilveren golf of zelfs de nieuwe gasbel van de Nederlandse economie! Aan dit positieve scenario wilde 'DOOR' een bijdrage leveren. Blijf DOORgaan en geef je leven zin!

Isje Vermeulen-Haanappel  
regentes

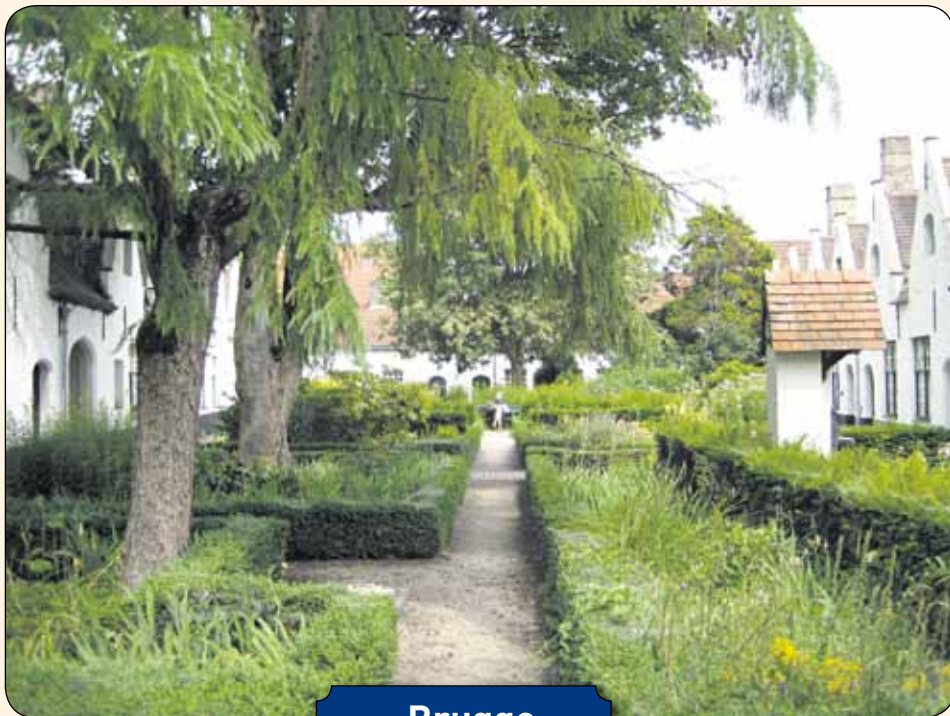


# Hofjes waren voor de 'happy few'

Afgelopen najaar vond in Haarlem een unieke conferentie plaats met als thema 'hofjes in West-Europa'. Historische hofjes kom je behalve in Nederland ook tegen in België (o.a. Brugge, Gent) Duitsland (o.a. Lübeck, Augsburg), Engeland (Norwich) en Noorwegen (Trondheim). Het woonconcept is voor projectontwikkelaars en architecten nog steeds een inspiratiebron.



• Professor Dr. Ida Bull, Trondheim, Dr. Helen Caffrey, Norwich, Peter Wessel Hansen, Kopenhagen, Willemijn Wilms Floet en andere fotogenieke wetenschappers



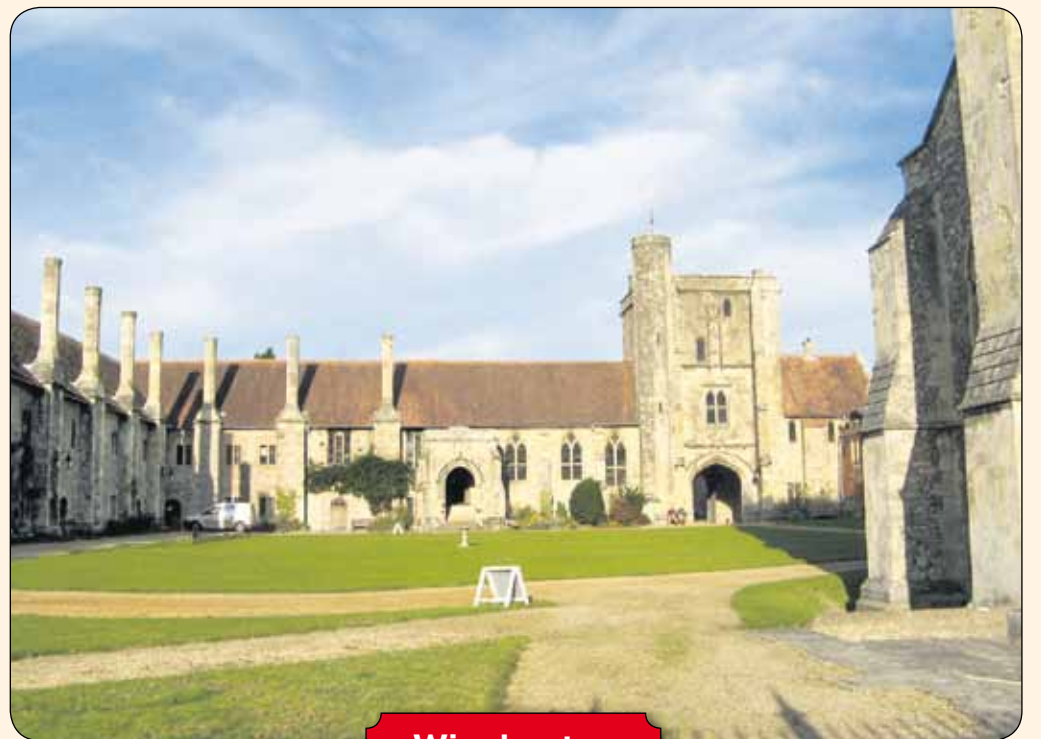
Brugge

In Westfalen stichtten Duitse edellieden tussen 1556 en 1628 hofjes voor oudere lijfeigenen die niet meer goed voor zichzelf konden zorgen. De bewoners kregen geld of goederen om in hun dagelijkse behoeften te voldoen. Als tegenprestatie moest de 'poor happy few' bidden voor het zielenheil van hun mecenasen. Een andere voorwaarde was dat je in tijden van nood je buurman hielp.

In Engelse parochiewoningen werd de respectabele arme uit de lage of middenklasse opgevangen. De echt armen werden aan hun lot overgelaten. In het Noorse Trondheim ging de erfenis van de rijke koopman Thomas Angell in 1787 naar de armen in de vorm van een armenhuis en woningen voor vrouwen en mannen die in de huishouding van zijn familie hadden gewerkt.

In Kopenhagen werden liefdadigheidswoningen gebouwd voor koop- en werklui die door pech tot de bedelstaf waren gekomen. Zij hoefden zich zo niet te wenden tot de armenhuizen. Kortom, hofjes behoorden in vroeger eeuwen tot het opvangnet voor hen die economisch de boot hadden gemist, maar wel een werkzaam leven hadden gehad.

Qua architectuur zijn grote huizen of woonblokken eerder uitzondering dan regel. Engelse armenhuizen uit de 16de eeuw hebben veel weg van een klooster, de zichtlijnen duiden volgens onderzoekster Helen Caffrey op grote sociale controle. Je woonde niet in een huis, maar in een kamer op een lange gang. In Nederland is het kenmerk van hofjes juist dat elke bewoner een eigen voordeur heeft.

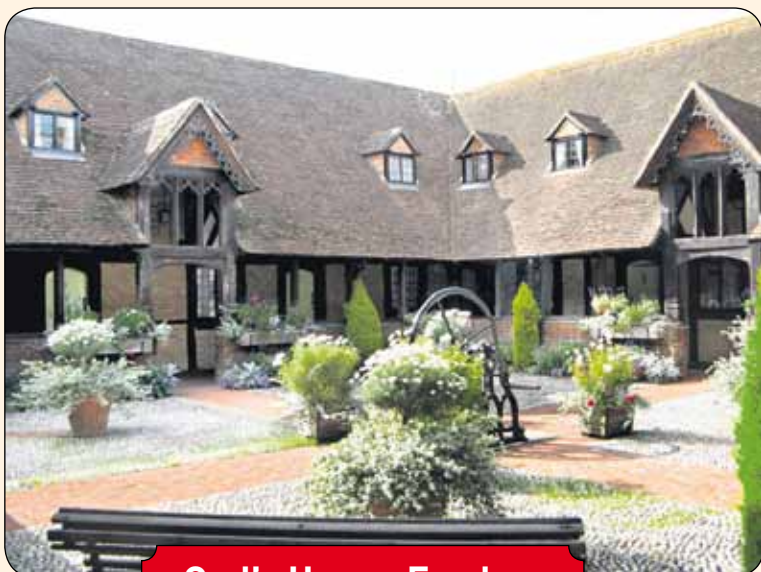


Winchester

Verder zijn woningen veelal rond een hof(tuin) gelegen en geeft een poort, die het hofje afschermt van de buitenwereld, de bewoners extra privacy.

Hofjes waren vroeger gesloten omdat ze bescherming moesten geven en tegelijk architectonische juweeltjes moesten zijn, stelt onderzoekster Willemijn Wilms Floet vast. Een apart fenomeen zijn de exploi-

tatiehofjes uit de 19de eeuw. Speculerende projectontwikkelaars kochten onbebouwde grond achter grachtenpanden om in langwerpige hofjes (zonder tuin maar met looppad) arbeiders weg te stoppen. Vandaag de dag hanteren projectontwikkelaars ook graag de term 'hof', meestal een appartementencomplex rond een vrij toegankelijke binnenplaats.



God's House Ewelme



Rochester



Lübeck



## Almshouse of hofje?

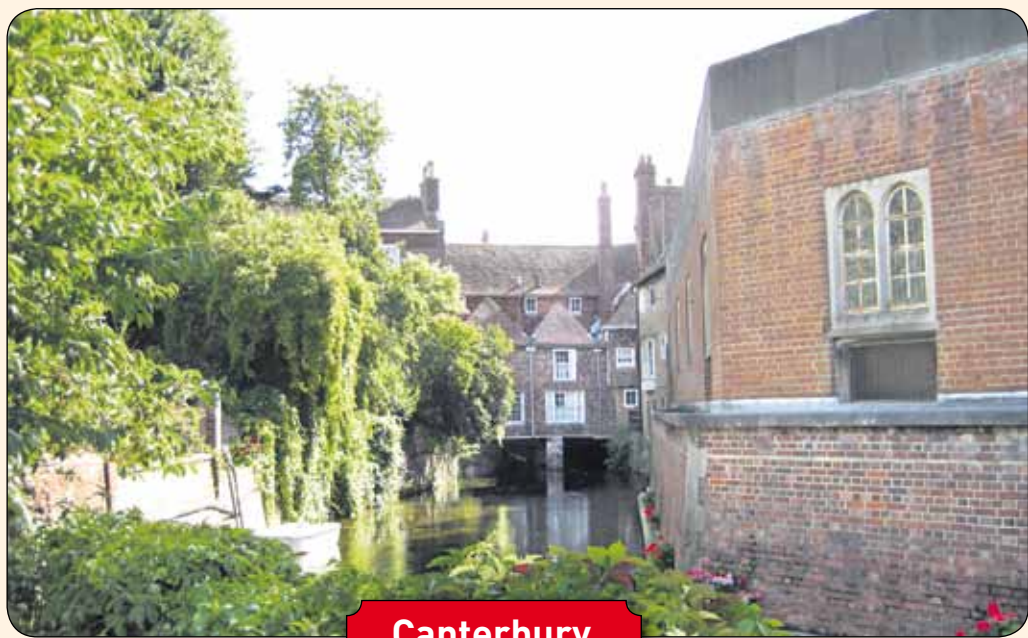
De juiste vertaling van almshouse is niet armenhuis. Dat is poorhouse, en dat is een ander soort instituut. Het probleem is dat almshouse een term is die voor van alles gebruikt kan worden. In Engeland wordt ze nu gebruikt specifiek voor hofjesjachtige instellingen, maar in Amerika is het nog steeds een veel bredere term. Een goede vertaling zou zijn aalmoeshuis, maar dat woord heeft weliswaar wel bestaan in het Nederlands, maar heeft het niet gered in de moderne tijd. Bij ons is de term hofje daarvoor in de plaats in zwang gekomen, hoewel lang niet alle 'hofjes' er ook zo uitzien. In Haarlem zijn

alle nog bestaande hofjes ook echt een hofje: in Utrecht daarentegen zijn ze gebouwd in de vorm van huizen langs een straat. Ik hanteer dan ook zelf een niet-architecturale maar een functionele definitie van wat een liefdadig hofje is. En met de exploitatiehofjes zoals die in Den Haag bestaan houd ik me dus ook niet bezig. Dat zijn geen liefdadige instellingen. Ik vind zelf dan ook niet dat er zwaarwegende verschillen bestaan tussen almshouses en hofjes. Beiden zijn uitdrukking van een vergelijkbare liefdadige impuls.

Henk Looijesteijn



Trondheim



Canterbury

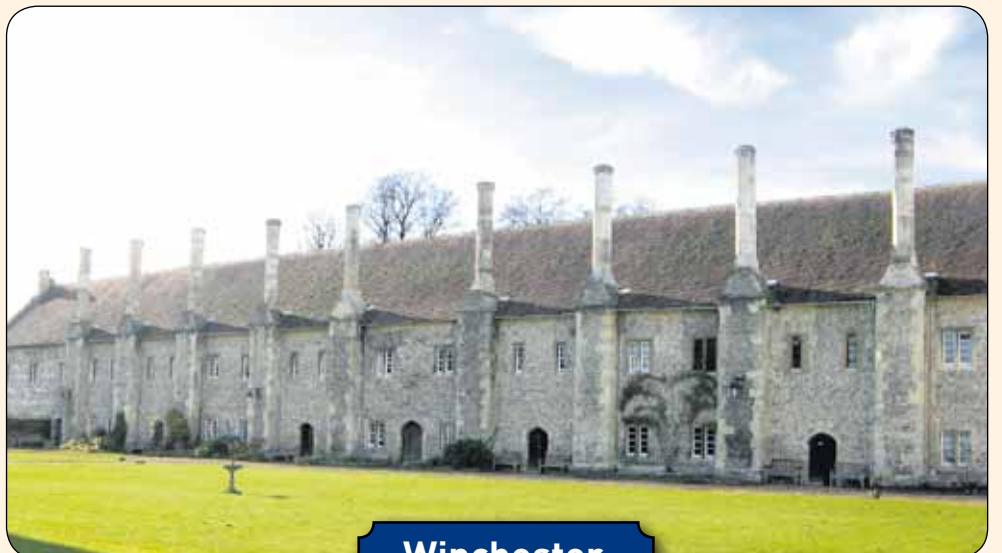


Trattershall Lincolnshire



Almshouse in Rinkerode bij Münster (LWL-Freilichtmuseum Detmold Westfälische Landesmuseum für Volkskunde) Rinkerode was één van de twintig almshouses in Münsterland gesticht door

lokale adel. Gebouwd in 1824 nadat het eerste armenhuis uit 1628 moest worden afgebroken. Vier vrouwen hadden er hun eigen kamer, ze deelden woonkamer en keuken.



Winchester

## Reacties van deelnemers

Uit Den Haag komt regent Jeanne Kamerling Onnes. 'Wat ik heb geleerd, is dat Nederland niet het hofjesland bij uitstek is. In België noemen ze hofjes trouwens Godshuizen, daar leefde de religieuze achtergrond veel meer dan hier. Wat duidelijk is, is dat hofjes een sociaal vangnet waren voor de erkende armen. Mensen met een zekere beschaving.'

De Hofjeskrant ontmoet ook de Japanse architect Shuhei Nemoto van de Daiichi Institute of Technology. De hofjes inspireren hem om naar een manier van bouwen te zoeken waar ouderen een gevoel van gemeenschap krijgen. 'Waar mensen naar elkaar omkijken.' De aanleiding was de situatie na de aardbeving in Kobe. 'Jong en oud kregen toen tijdelijke huisvesting. Maar daar verpieterden vooral de ouderen vanwege het gebrek aan gemeenschappelijke ruimtes. Sommigen sterven alleen en werden pas na weken gevonden.'



• Sprekers en deelnemers tijdens een Haarlemse hofjeswandeling



**B**uiten staat een vrouw.  
Blauwe ogen, haren die  
wapperen in de wind.

Ze zweeft. Over de tegels, langs  
de boom in het midden van het  
hofje, de bloemenbakken, de  
rozenstruik die bloemen geeft.  
Een wit wief. Het is alsof ze  
zwemt, haar blanke armen vul-  
len zich met lucht.

Hij ziet haar. Scherp. Zoals hij weet dat  
alleen hij haar kan zien. Op zijn tenen  
loopt hij naar buiten. Langzaam, lopen  
gaat moeizaam. Een paar maanden gele-  
den werd hij door griep geveld, sindsdien  
is alles lastig. Lopen, denken, praten.  
Herinneren.

De vrouw reikt hem de hand. Hij strekt  
zijn arm uit, reikt en reikt en reikt. Nog  
even, dan kan hij haar met zijn vingertop-  
pen aanraken. Haar ogen glanzen, haar  
lippen krullen, haar stem prevelt zinnen  
die hij niet kan verstaan. Hij spitst zijn  
oren, opent zijn mond.

Juffrouw.

Hij weet niet waarom, maar het woord  
juffrouw lijkt het woord juffrouw niet  
meer. Het woord trekt langs zijn tong,  
strekt zich uit, wringt zich door de spleet-  
jes van zijn tanden, vervormt. Als een  
menhir rolt het woord zijn mond uit. Het  
klinkt als: 'Mwaaahoepraawaaaa....'

Het verwacht hem. Van schrik struikelt  
hij, tuimelt op de tegels in het hofje. Een  
ogenblik weet hij zich geen raad, dan  
schatert hij als een kind.

Ze pauzeert. 'Mijn man Bert lag buiten. Ik  
schrok. Een mooie vrouw heeft me gehol-  
pen, beweerde hij.'

Liesbeth staat in de keuken van hun hof-  
jeswoning, vierentachtig jaar oud. Ze duwt  
het knopje van het koffiezetapparaat in.  
Het apparaat sputtert, al gauw vult de geur  
van koffie de ruimte.

'Dat is dementie. Dingen zien die er niet  
zijn. Geestelijke en lichamelijke aftakeling.



Illustratie: Eric J. Coolen

## Twee werelden, één hofje

Hij vraagt ineens aan me: wanneer gaan  
we naar huis? Of: ik heb zin om te winke-  
len.' Ze kijkt verwonderd. Er lopen tiental-  
len lijnen over haar gezicht. Rimpels die  
haar gezicht doen lijken op hout, door  
weer en wind verweerd.

'Laatst zei hij: ik wil naar de Piet Hein-  
straat. Dat is nog het meest wonderlijke  
van de dingen die er gebeuren. In die  
straat hebben we veertig jaar geleden ge-  
woond, vlak na de oorlog. Hoe komt hij  
daar nu ineens op, vraag ik me af.'

Ze schudt haar hoofd, glimlacht beteu-  
terd.

Ze is mooi. Op vierentachtigjarige leef-  
tijd is ze mooier dan toen ze twintig was.  
Op die zwart-wit foto op de tafel is ze te  
zien: een mollig meisje op een hekje in een  
weiland vlakbij Haarlem. Ze lacht zoals  
jonge mensen lachen als het leven voor  
hen moet beginnen. De foto is puntgaaf.  
Ze heeft hem altijd keurig bewaard. Zoals  
wel meer dingen in het huis goed zijn be-  
waard.

Op de trap: medailles, vaantjes en bekers  
van haar kleindochter die aan paardrijd-  
wedstrijden deelneemt. In een slaapkamer:  
tientallen miniatuurmolentjes en speel-  
goed van de kinderen.

'Bert werkte als personeelschef in een  
ziekenhuis. Serieus in zijn werk en amicaal  
in de omgang, vooral richting dames. Na-  
dat ik net bevallen was van onze zoon,  
ging hij dezelfde avond nog naar het the-  
ater met zijn secretaresse.'

Haar blik: mild. Haar stem: geprikkeld.  
'Als straf heb ik mijn zoon niet naar hem  
vernoemd, maar naar een kennis.'

Liesbeth verdwijnt in de keuken. Als ze  
terugkomt, heeft ze iets in haar hand. In de  
palm van haar hand ligt een katoenen lint.  
Met rood draad zijn er letters op de stof  
geborduurd. Er staat: Hoofdkwartier. Be-  
zint eer gij bemint. Oct. 1945. C'est passé.

Een onthulling.

'Dat lint heb ik gemaakt toen Bert en ik  
voor het eerst met elkaar geslapen hadden.  
Ik was negentien jaar. Het was na ander-

half jaar verkering. Zo lang heb ik ge-  
wacht. Daarmee heb ik me aan hem  
gegeven.'

Ze reikt naar de koffiekop, schenkt  
de koffie in een kop. Haar bewegingen  
zijn vloeiend. Met de koffiekop in haar  
ene hand en het lint in haar andere  
loopt ze de woonkamer in.

Hij ligt in een bed bij het raam. Op-  
gerold in een deken, achter de bomen  
van de tuin. Hoofdkwartier.

Zij is het hoofdkwartier. Hier, in dit  
huis, in deze kamer. Marga legt het  
lint op de tafel.

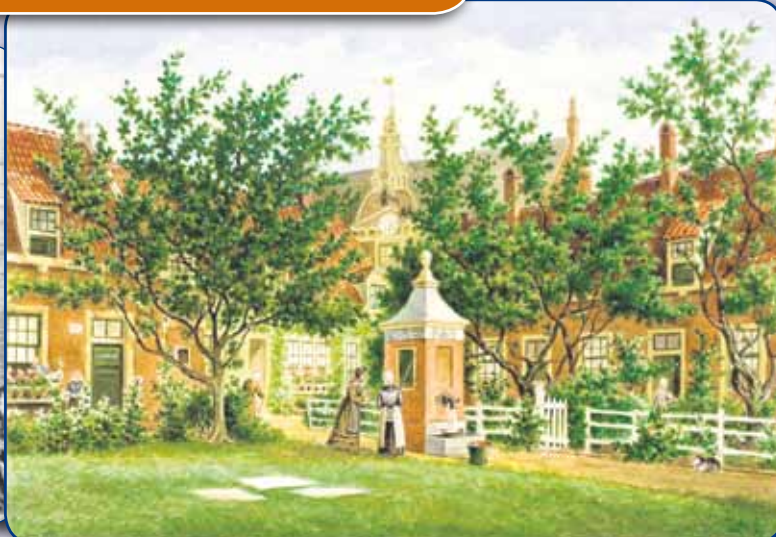
Bezint eer gij bemint.

Ze zegt: 'Ik benijd de vrouwen in  
deze tijd wel eens. Ik heb in mijn leven  
maar één man bemind. Eigenlijk is dat  
niet natuurlijk. Ik had toen ik jong was  
veel keuze. Maar toch koos ik voor  
Bert. Spijt heb ik niet. Ik begeleid hem  
nu naar het einde.'

Rachel Visscher

## Verdwenen hofjes

### • HOF DER TWAALF APOSTELEN





# Al veertig jaar in de renovatie van monumenten

Al veertig jaar in het vak: Jacques Nieuwenhuizen uit Heemskerk verbouwde eind jaren tachtig het Teylers Hofje. 'Ze versleten me voor gek toen ik een kraan in de tuin liet plaatsen. Maar wat het me heeft gekost, won ik in manuren terug.'

In het Teylers Hofje kregen de 24 woningen wat boven eeuwenlang zolder was een slaapkamer en een badkamer. Beneden werd de bedstee omgebouwd tot keukens. Nieuwenhuizen: 'Het schilderwerk was van Den Hollander, de architecten Gerti Bol-Schellenberg en Jan Smit hadden fanatiek als ze waren de muren afgekrabd om te zien wat de oorspronkelijke kleur was.'

Ook het hofje van Oorschoot werd in de jaren tachtig door zijn bedrijf voorzien van slaap- en badkamer boven. 'We hebben ook daar alles zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat teruggebracht en

van moderne gemakken voorzien.' De gemeente Haarlem heeft in zijn ogen de nek uitgestoken – de gemeentekas 'spekte' de renovaties flink – maar heeft er ook iets moois voor teruggekregen.

Bouwbedrijf Nieuwenhuizen 'voegde en knipte' onlangs ook de gevel van hofje Inden Groenen Tuin. 'De voegen zijn uitgehakt en uitgeslepen, met kalk gevoegd en geknapt. Beeldhouwers uit Overijssel hebben de koppen gerestaureerd. Behalve de meest rechter, daar was niks meer van over.' Leuk weetje, de plaquette met de naam van het hofje is niet van steen maar van koper!



• Jacques Nieuwenhuizen met zijn opvolger Rick

## Weerzien dankzij de Hofjeskrant

In de jaren '40 woonden Corrie en Ferry bij elkaar om de hoek in de Nieuwe Amsterdamse Buurt. Dankzij de Hofjeskrant, die bij zijn dochter Ingeborg op tafel lag, legt neef Ferry Rosenberg uit Alkmaar na vijftig jaar een bezoekje af bij nicht Corrie Keeman.



dovenetel aten, die kon je uitzuigen?'

Ferry herinnert zich als de dag van gisteren het vormsel. 'We zijn allebei door de bisschop gevormd. Toen we terug naar huis liepen, was er luchtalarm en kwamen er bommenwerpers over. De blauwe lucht was vol witte strepen. We zijn hardlopend naar huis gegaan. Dat was in 1943 of 1944.'

Wat hangt het leven van toevalligheden aan elkaar,

zuchten ze allebei. Dan gaat Ferry's geheugen weer met hem op de loop. 'Ken je boer Hein nog? Dat was een kwaai. Als we op zijn land gingen 'pijlen' en er ging een touwtje stuk... Dan moest vader je vlieger gaan halen en het was zó'n kerel.' Corrie lachend: 'Op dat landje heb ik me niks meer bloemen gepikt.'

[ advertentie ]

'Toen ik Corrie's foto in de Hofjeskrant zag, dacht ik: dat is sprekend tante Mien,' vertelt Ferry als hij, zijn vrouw Hannie, Corrie en de Hofjeskrant aan de koffie zitten in Corrie's woning in het hofje van Codde en Van Beresteyn. Tante Mien was de zuster van Ferry's moeder.

Corrie en Ferry woonden in een buurt die vanwege het groot aantal spoorwegarbeiders in de volksmond het 'spoordorp' heette. Ferry: 'Na schooltijd speelden we nog wel 's op straat. Putten lopen of verstoppertje spelen. Weet je nog dat we achter de sloot de witte bloempjes van de

## Uitstapje naar Delft

Een groep Haarlemse regenten maakte eind oktober een hofjeswandeling, georganiseerd door Maarten Poldermans en Wil van Schaik van het Frans Loenenhofje. De tocht ging langs vier hofjes: het hofje van Pauw, het hofje van Almonde, het Klauwshofje en het hofje van Gratie. Meer hofjes heeft Delft overigens niet. Het hofje van Gratie, in 1575 gesticht en ooit bewoond door de 17<sup>de</sup> eeuwse dichter en regent Dirck Graswinckel, bleek een wel zeer bijzondere toegang te hebben, namelijk vanuit de straat rechtstreeks in de woningen. Gevolg van deze 'onhandige' constructie is dat het hofje niet opengesteld kan worden voor publiek.

## De uitzondering...



Ooit had ik bij Haarlems Dagblad in de weekendbijlage een rubriek met als titel De uitzondering op de regel. Die rubriek ging over gewone mensen, geen beroemdheden. Nu was het aardige dat die uitzondering er uit bestond dat die mensen wel allemaal – elk voor zich – iets heel eigens, iets oorspronkelijks hadden. Dus eigenlijk geen uitzondering en toch weer wel. Het was juist dat kleine eigene in de mens wat mij interesseerde.

Als ik nu mijn medebewoners in het hofje waar ik woon eens onder het vergrootglas leg, dan ontdek ik bij vrijwel iedereen weer iets bijzonders, ook al lijkt dat op het eerste gezicht niet zo. Dat bijzondere kan in sommige gevallen weer een duidelijke invloed hebben op anderen. Neem nou medebewoonster Tiny. Zij heeft haar hele keuken ingericht met Boerenbont. Het servies, de voorraadpotten, een klok, een dienblad, acht noem het maar, overal zijn de 'handpainted' bloemen en bladen in blauw, rood en geel/groen op geschilderd. Dat had weer z'n invloed op mij. Mijn serviesgoed was een allegaartje en toen ik het bij Tiny zag...nu heb ik ook zo'n vrolijk Boerenbontservies op de kop getikt.

En verder haakt en breidt Tiny. Niks bijzonders. Jawel, in dit geval wel. Want onder het motto 'een mens moet wat te doen hebben' haakt zij voor heel kleine popjes minuscule kleertjes, zelfs tot ondergoed aan toe. Ze zijn bestemd voor arme kinderen in ontwikkelingslanden en eens in de zoveel tijd gaat er een zending Tiny-popjes naar toe.

En dan hebben we Charles. Hij houdt een dagboek bij. Ooit kocht hij twintig blanco gebonden boeken en die schrijft hij vol: 'Als ik dan eens in een moeilijke periode zit, dan schrijf ik dat van me af. Of ik schrijf over hele gekke situaties, of over mijn kinderen.'

En dan heeft hij nog zijn alter ego Karel: „Ik schrijf dan aan Karel wat ik meemaak. Ik heb zo'n boekje altijd bij me. Ik corrigeer mezelf eigenlijk via mijn alter ego. Soms maak ik er ook tekeningen bij, maar ik lees het nooit terug.'

Toen Charles vroeger voor zijn werk veel alleen op reis was, schreef hij zichzelf altijd brieven. „Als je ergens alleen gaat eten, dan krijg je altijd het rotste tafeltje en dan pakte ik een stuk papier en ging mezelf een brief schrijven. Over wat ik gegeten had, bijvoorbeeld. Dat schrijven is een enorme steun voor me geweest. Ik verstuurde die brieven ook. Thuis deed ik ze in een doos. Mijn zoon dacht dat het liefdesbrieven waren. Ik maakte ze nooit open, dat hoefde niet, want ik wist toch al wat erin stond.'

Uitzondering op de regel? Welnee, ik denk dat ieder mens zijn eigen uitzondering is.

*Ko van Leeuwen*

## Leuk hofweetje

Aan de muur van het portaal van de regentenkamer van het Zuiderhofje hingen tot eind 2010 drie originele begin 19de eeuwse tekeningen van bewoonsters, drie oude besjes van respectievelijk 89, 98 en 102 jaar. Die tekeningen hingen altijd omgedraaid omdat (zon)licht schade berokkent. Alleen als de regenten vergaderden, lieten de besjes een avond lang hun gezicht zien. Nu hangen er kopieën, die altijd in beeld zijn.



• Elisabeth Spiering, 89 jaar

DE BAAN

Vrijtijdsbesteding, sport en vakanties voor mensen met een verstandelijke beperking

Bijzonder vrijwilligerswerk

Geïnteresseerd? Kom dan kennismaken bij De Baan! Neem gerust contact met ons op of bekijk onze website voor meer informatie.  
www.stichtingdebaan.nl - team@stichtingdebaan.nl - (023) 531 44 63 - Nauwe Geldelozepead 17 - 2012 EV Haarlem

ENTHOUSIASTE VRIJWILLIGERS GEZOCHT VOOR:

Vrijbuiters: zaterdagsoos van 10.00-15.00 uur

Zwemclubs: maandag van 18.00-20.00 uur en dinsdag van 19.00 - 21.00 uur

Recreatief uurtje voor mensen met een ernstige verstandelijke beperking. Woensdagmiddag van 14.30-16.30 uur

Stijldansen: maandagavond van 19.30-21.00 uur

Wereld dansen: donderdagavond van 19.00-21.15 uur

Internetcafé: dinsdag en donderdagavond van 19.00-21.30 uur

Gastvrouw voor op het kantoor voor de maandag of woensdag een paar uur

Zumbadocent voor een nog te starten club



## Doorpakken met Door!

Tijdens het jubileumfeest op 16 november in de Philharmonie schonk het bestuur van het hofje Codde en Van Beresteyn de bewoners van Zuid-Kennemerland een cadeau in de vorm van de uitgave van een glossy getiteld Door! Magazine.

**E**en positieve blik op de fase na het pensioen waarbij doorpakken het devies is. Zinvol bezig zijn na je 65ste is gezond voor jezelf en goed voor de samenleving. Positieve voorbeelden te over. Zo is een man vrijwillig sluiswachter en legt een vrouw preventieve huisbezoeken bij alleenwonende ouderen af. Overigens groeit juist in de zorg de behoefte aan capabele vrijwilligers. Door! Magazine is in een oplage van 5000 verspreid. Meer info: [www.doormagazine.nl](http://www.doormagazine.nl)

### Hofjespraat

wat zegt U  
hokjesdenken  
nee  
de k dient een f te zijn  
oohh hofjesdenken  
is dat denken  
vanuit  
aan  
door middel van  
voor  
een hofje  
wellicht en/of mogelijk  
maar vooral het denken  
als hofje  
de mens als hofje  
beperkt  
en toch groots

D.L. Ingelse  
(Gravinnehofje)

[ advertentie ]



• College van regenten voor het familieportret van Van Beresteyn

## HOFJESWONINGEN wachten op

*Hofdames*



**Huisjes in hofje te huur voor sociaal ingestelde vrouwen (55-65 jaar) die bewust kiezen voor het wonen in een hofje.**

Vereisten: binding met Haarlem, i.b.v. woonvergunning en bereidheid actief bij te dragen aan een prettig woonklimaat. Brief met contactgegevens, personalia en uw motivatie s.v.p. richten aan het bestuur van het hofje **De Bakenesserkamer, Wijde Appelaarsteeg 11K, 2011 HB Haarlem.**

[ advertentie ]

## Zicht op de gevelsteen



**I**n de buurt van de Haarlems trots, de St. Bavokerk, hangt één van de oudste gevelstenen van Haarlem, de Kat. Wie weet waar, mag het zeggen.

De muur waar 'De Kat' uit 1591 hangt, maakte vroeger deel uit van een heel wat bescheidener pand. Het huiskken kreeg in 1620 zijn naam toen Cornelis Willemsz den Abt er een kroeg van maakte. Een oud-Hollands gezegde verklaart waarom: 'In de olde swarce kat drinckt men bier so uyt 't vat'. Misschien tartte Cornelis wel het lot, want zwarte katten brengen volgens het volksgeloof ongeluk...

Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag 15' naar [info@haarlemse-hofjeskrant.nl](mailto:info@haarlemse-hofjeskrant.nl)

*Oplossing HHK 14: 'De jonge wolf' hangt in het Klein Heiligland op nr. 1a. Uit de vele goede inzendingen is Johan Abbink als winnaar tevoorschijn gekomen.*

### Reacties van lezers

**H**et jubileum van het hofje van Codde en van Beresteyn heeft een aantal mooie reacties van lezers opgeleverd. Marjo Dieben, Riet Marchand en Gé du Maine, bedankt. Jullie bijdragen worden in nummer 16 meegenomen. Stads-gids Han Leroi vraagt zich af of het typische karakter van hofjes wordt aangetast als zij overgaan naar woningcorporaties. Deze vraag is doorgespeeld aan het bestuur van de Haarlemse Hofjes. Die kwestie komt evenzeer in nummer 16 aan bod.

**Muys** Sinds 1888  
**KANTOOR & KADO**

... al meer dan 120 jaar een begrip in Haarlem en omstreken. Met een breed assortiment artikelen voor kantoor, school en thuis.

**Blue Square tassen**  
reistas, en cross-over.

Leverbaar in diverse kleuren.

**Blue Square reistas**  
Leverbaar in diverse kleuren.

**Documententas van Giorgio Fedon**

Geopend op maandag t/m vrijdag van 9.00 - 18.00 uur  
en zaterdag van 10.00 - 17.00 uur

U kunt ons vinden op:  
Gedempte Oude Gracht 108, Haarlem  
Tel: 023 5315513, Fax: 023 5328425,  
[info@muyskantoor.nl](mailto:info@muyskantoor.nl)

**Nieuwenhuizen bv**  
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34-36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996  
[www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl](http://www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl)

[ advertentie ]

**C. den Hollander b.v.**  
Onderhoudscombinatie  
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Haarlemse **Hofjes**krant **GRATIS meenemen!**

In Haarlem is de krant gratis af te halen bij de supermarkten van DEKA, VOMAR en PLUS, City Marketing Verwulft, op het stadhuis, in de musea, het Noord-Hollands archief, bij drogisterij Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, HEMA-fotshop en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. In Heemstede bij PRIMERA De Pijp, boekhandel Blokker en de bibliotheek. In Bloemendaal bij de bibliotheek en boekhandel Bloemendaal en in Overveen bij PRIMERA Postkantoor. Verder in zorgcentra o.a. het Reinaldahuis, De Blinkert, De Boerhaavekliniek, Schalkweide, Schoterhof, Nieuw-Delftweide en Sint Jacob in den Hout.

Reacties: [info@haarlemse-hofjeskrant.nl](mailto:info@haarlemse-hofjeskrant.nl)  
Website: [www.haarlemse-hofjeskrant.nl](http://www.haarlemse-hofjeskrant.nl)

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn en In den Groenen Tuyn.

Oplage: 10.000  
Tekst en foto's: Willem Brand  
Vormgeving: Kees Reniers

Haarlemse Hofjeskrant 16 verschijnt half mei.